

**ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР
МЕТОДИЧНОЇ СЛУЖБИ РЕГІОНУ:
УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ**

У статті розглядається управлінський аспект створення інформаційно-освітнього простору методичної служби регіону. Складні завдання, що поставлені перед методичною службою державою та суспільством, можуть бути виконані тільки як результат систематичної роботи зі створення відповідного інформаційно-освітнього простору.

Ключові слова: інформація, інформаційні технології, інформаційно-освітній простір, дистанційна освіта, інформаційна компетентність, технології Веб 2.0, мережеві співтовариства, віртуальний методичний кабінет.

В статье рассматривается управленческий аспект создания информационно-образовательного пространства методической службы региона. Сложные задания, поставленные перед методической службой государством и обществом, могут быть выполнены только как результат систематической работы по созданию соответствующего информационно-образовательного пространства.

Ключевые слова: информация, информационные технологии, информационно-образовательное пространство, дистанционное образование, информационная компетентность, технологии Веб 2.0, сетевые сообщества, виртуальный методический кабинет.

The article discusses the managerial aspect of the creation of the information-educational space of methodical service in the region. The challenging tasks, set before the methodical service of the state and the society, can be carried out only as a result of systematic work to develop the information-educational space.

Key words: information, information technology, information-educational space, distance education, information competency, technologists of Web 2.0, online communities, virtual methodical Boulevard.

Суспільство етапу інформатизації характеризує процес активного використання інформації в якості суспільного продукту. У зв'язку з цим відбувається формування високоорганізованого інформаційно-освітнього простору, що має вплив на процес життєдіяльності всіх членів суспільства. Методична підтримка процесу інформатизації суспільства стає важливим завданням методичних служб усіх рівнів.

Методичні кабінети завжди були авангардом педагогічної спільноти регіонів, розробляли, підтримували, допомагали втілювати педагогам інноваційні технології у практичну діяльність. Сьогодні їх діяльність без широкого застосування інформаційних технологій не може бути ефективною, у той же час епізодичне використання окремих технологій не може забезпечити суттєвий ефект. Складні завдання, що поставлені перед методичною службою державою та суспільством, можуть бути виконані лише як результат систематичної роботи зі створення відповідного інформаційно-освітнього простору.

Першочерговим завданням методичної служби є визначення місця та ролі нових технологій в освітньому процесі. Важливим стає розуміння того, що *комп'ютеризація навчального закладу*, під якою мається на увазі забезпечення навчального простору комп'ютерами, та *інформатизація навчального закладу*, тобто радикальне збільшення інформаційних ресурсів, – це не зовнішні фактори навчального процесу, а нова більш динамічна форма знань, у якій стираються відмінності між науковими (дослідницькими) та навчальними, фундаментальними і прикладними знаннями.

Процес активної інформатизації освіти відкрив широкі канали для поширення наукових знань, обміну досвідом, створення баз та банків знань. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що є обов'язком методичної служби, без відповідної інформаційної мережі сьогодні практично неможливо. У той же час лишається незмінною координаційна роль районних (міських) методичних кабінетів, якісне виконання якої неможливе без створення сучасного інформаційно-освітнього простору, який базується на широкому використанні нових інформаційних технологій.

Так, у сучасних педагогічних працях (Ваграменко Я.А., Коліна К.К., Кравцової А.Ю., Лапчика М.П., Роберт І.В. та ін.) приділяється значна увага формуванню *інформаційно-освітнього середовища*, під яким розуміють сукупність умов, що забезпечують інформаційну взаємодію між учителями, учнями та інформаційними ресурсами предметних галузей. Відмічається, що сформоване таким чином інформаційно-освітнє середовище повинно засобами ІКТ ініціювати зміни змісту та методів навчання.

Отже, *єдиний інформаційно-освітній простір* трактується як сукупність таких компонентів:

- інформаційних ресурсів, що містять дані, відомості та знання, зафіксовані на відповідних носіях інформації;
- організаційних структур, які забезпечують функціонування та розвиток єдиного інформаційно-освітнього простору, зокрема збір, обробка, збереження, поширення, пошук та передача інформації;
- засоби інформаційної взаємодії громадян та організацій, що забезпечують їм доступ до інформаційно-освітніх ресурсів на підставі відповідних інформаційних технологій – програмно-технічних засобів та організаційно-нормативних документів.

Важливим завданням роботи методичного кабінету є створення інформаційно-освітнього простору, який сприяє розвитку освітньої системи,

реалізації програм модернізації освіти, організації інноваційної та експериментальної роботи, аналітико-діагностичного та експертного забезпечення діяльності освітніх закладів.

Мета створення інформаційно-освітнього простору методичної служби визначається ціллю діяльності районного (міського) методичного кабінету – забезпечення дієвості системи управління в організації освітнього процесу, удосконалення, стабілізація то розвиток усієї життєдіяльності освітньої системи.

Створення інформаційно-освітнього простору засобами комп'ютерних технологій дозволить значно спростити та прискорити процеси, необхідні як під час здійснення навчально-виховного процесу, так і під час підготовки педагогічних кадрів до його втілення, та забезпечить:

- єдність інформаційного простору системи освіти;
- підвищення якості освіти в усіх закладах освіти;
- створення умов для поетапного переходу до нового рівня освіти на основі нових інформаційних технологій;
- підвищення ефективності управління регіональною системою освіти;
- оптимізацію використання інформаційно-методичних ресурсів;
- формування інформаційної культури.

Організація діяльності методкабінету (центру) спирається на принципи, визначені статтею 6 Закону України «Про освіту», зокрема демократизму та гуманізму, що може бути забезпечено організацією широких обговорень актуальних питань, організованих у середовищі інформаційного простору, та однакових умов для кожного педагогічного працівника з метою повної реалізації його духовного, творчого та інтелектуального потенціалу.

Невід'ємною частиною інформаційно-освітнього простору, що забезпечує неперервність професійного вдосконалення педагогів, є система дистанційного навчання. Інформаційно-освітній простір методичного кабінету забезпечить оперативність, науковість, гнучкість та прогнозованість науково-методичної роботи з педагогічними кадрами саме завдяки використанню такої форми навчання у міжкурсовий період.

Отже, створення інформаційно-освітнього простору методичного кабінету дозволить на високому сучасному рівні виконувати ті *завдання*, які визначені у Положенні, а саме:

- забезпечувати належний рівень методичної підготовки педагогічних кадрів;
- підтримувати та супроводжувати впровадження інновацій;
- розповсюджувати педагогічний досвід;
- координувати роботу методичних об'єднань.

А це, у свою чергу, призведе до підвищення якості освіти та рівня задоволення потреб споживачів освітніх послуг. Для виконання поставлених завдань створюється освітній простір методичного кабінету, метою якого є реалізація таких *функцій*:

– аналітико-статистичної – забезпечує усі рівні управління якістю освіти достовірною, точною, своєчасною інформацією;

– моніторингово-прогностичної – враховує перспективи розвитку у сфері освіти та спрямована на використання у педагогічній практиці сучасних психолого-педагогічних досягнень та інноваційних технологій;

– навчальної – забезпечує неперервну освіту педагогічних кадрів протягом усього життя; здійснює методичну допомогу під час практичного оволодіння інноваційними технологіями; забезпечує підвищення кваліфікації вчителів у міжкурсовий період; удосконалює інструментальні засоби неперервної освіти, що орієнтовані на прискорення засвоєння матеріалу та формування стійких навичок учнів (розробка комп'ютерних підручників та методичних матеріалів, комп'ютерних навчальних систем, мультимедійних продуктів тощо);

– компенсаторної – передбачає надання педагогічним працівникам інформації, що не була одержана ними під час навчання у ВНЗ;

– інформаційно-коригувальної – спрямована на корекцію та оновлення інформації, яка постійно змінюється у результаті розвитку науки та запровадження ІКТ;

– координаційної – погоджує та поєднує зусилля всіх ланок освітнього процесу, координує діяльність методичних кабінетів у школах, районних (міських) циклових методичних комісій (об'єднань) та методичних комісій (об'єднань) при навчальних закладах.

Таким чином, функціонування інформаційно-освітнього простору методичного кабінету повинно бути спрямовано на:

– створення умов для розвитку педагогічної майстерності, творчої ініціативи педагогічних працівників, удосконалення форм і методів підвищення їх кваліфікації, у тому числі з використанням дистанційної форми навчання;

– моніторинг якості загальної середньої освіти, рівня знань учнів, у тому числі тих, хто навчається за альтернативними підручниками та навчальними посібниками, їх відповідності Державному стандарту початкової загальної освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №1717 від 16.11.2000, та Державному стандарту базової та повної середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №24 від 14.01.2004; моніторинг умов забезпечення психічного та фізичного стану учнів навчальних закладів;

– моніторинг стану психічного та фізичного розвитку дітей дошкільного віку, наявність життєвого досвіду та формування умінь та навичок, необхідних для подальшої освіти; стану організації педагогічного процесу та науково-методичної роботи в цих закладах;

– організацію апробації та моніторингових досліджень науково-методичного забезпечення дошкільної освіти, підручників, навчальних посібників та іншої навчальної літератури для загальноосвітніх навчальних закладів;

– патронаж навчальних закладів, які мають статус експериментальних майданчиків, та надання науково-методичної допомоги;

– вивчення потреб та надання практичної допомоги молодим фахівцям та іншим педагогічним працівникам, у тому числі у період підготовки їх до атестації; участь у роботі атестаційних комісій, надання на звернення відділів (управлінь) освіти оцінки якості навчально-виховної роботи педагогічних працівників, що атестуються;

– організацію та науково-методичне забезпечення роботи з резервом працівників науково-методичних закладів та керівних кадрів закладів освіти району (міста);

– упровадження сучасних освітніх систем і технологій, інтерактивних методів організації навчання та виховання;

– проведення I етапу Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року», інших професійних конкурсів та змагань педагогічних працівників; надання переможцям допомоги з підготовки їх до участі у наступних етапах змагань;

– взаємодію з районними (міськими) науковими відділеннями Малої академії наук України та іншими учнівськими об'єднаннями, участь у проведенні олімпіад із базових дисциплін, конкурсів-захистів науково-дослідних робіт, турнірів тощо; організація підготовки команд та окремих учнів до їх участі у наступних етапах змагань;

– організацію інформаційно-комунікативного обслуговування та використання ІКТ у навчально-виховному процесі та діяльності закладів освіти;

– вивчення, узагальнення та впровадження в педагогічну практику досвіду використання інноваційних технологій та сучасних форм організації навчально-виховного процесу;

– формування електронної бази даних щодо перспективного педагогічного досвіду та інноваційної діяльності педагогічних колективів і окремих педагогів, створення сучасних науково-методичних матеріалів, фондів навчальної, довідкової, методичної, психолого-педагогічної, наукової, науково-популярної, художньої та іншої літератури та періодичних педагогічних видань;

– проведення масових заходів, спрямованих на поширення інформації з досвідно-експериментальної, науково-пошукової роботи та інноваційної діяльності навчальних закладів та окремих працівників;

– висвітлення у засобах масової інформації інноваційної діяльності педагогічних колективів та окремих педагогічних працівників та проблеми розвитку освіти у районі (місті).

Сучасний методкабінет району (міста) передбачає: створення єдиного банку даних із навчально-методичної та виховної роботи в закладах освіти, альтернативної бази розробок та поширення ініціатив у сфері післядипломної освіти педагогів із метою комп'ютеризації навчально-методичної діяльності у школах; запровадження мережевого способу одержання інформації, у тому числі інтерактивними засобами; активізацію та систематизацію профорієнтаційної роботи шкіл.

Забезпечується інформаційна синхронізація та єдині інформаційні стандарти роботи з банком даних на основі комплексної автоматизації діяльності шкіл регіону з використанням web-технологій.

Головний *принцип* інформаційно-освітнього простору – від інформаційної інфраструктури освітнього закладу до єдиного інформаційно-освітнього простору регіону.

Створення інформаційно-освітнього простору потребує наявності відповідних умов, що поділяються на нормативні, технічні, ресурсні та кадрові.

Нормативні умови сьогодні визначені у Програмі інформатизації, Національній доктрині розвитку освіти та інших нормативних документах, що стосуються освіти України.

Технічні умови створення інформаційного простору можуть бути забезпечені у кожному методичному кабінеті. Для цього необхідне прийняття єдиної системи програмно- та апаратно-сумісних засобів обчислювальної техніки та засобів зв'язку, які використовуються у навчальному процесі.

Створення *кадрових умов* забезпечить організацію інфраструктури інформатизації освіти як складової частини інформатизації суспільства в цілому, яка виконувала б роль структури, що забезпечує створення нових, тиражування та запровадження існуючих інформаційних технологій у систему неперервної освіти. При цьому дуже важливою є умова наявності висококваліфікованих кадрів, готових до:

- забезпечення безперервної роботи інформаційного середовища;
- поповнення його новою інформацією, доступною для користувачів;
- оновлення змісту інформаційного середовища у відповідності з вимогами сучасності;
- здійснення консалтингової допомоги педагогічним працівникам.

Структура інформаційно-освітнього простору методкабінету (центру) повинна відповідати його меті та завданням. Сучасні технології Web 2.0 дозволяють долучати до процесу його створення та організації роботи більшу кількість працівників без спеціальної технічної підготовки. Платформою для створення інформаційного простору може стати будь-який інтернет-ресурс: портал, сайт, блог, соціальний сервіс, який виконуватиме організаційну та координаційну функції. Вимогами до нього можуть бути тільки простота електронної адреси, неперевантаження інформацією, зручна та доступна навігація.

Орієнтуючись на гуманізацію навчання, формування особистості учня та визнання його цінності, ми, перш за все, повинні пам'ятати, що ці процеси формуються лише завдяки особистості вчителя.

Ураховуючи вищесказане, вважаємо, що необхідно створити всі умови для удосконалення професійної майстерності педагогів. А для цього потрібна дієва та ефективна система методичної служби. Беззаперечно, майстерність учителя формується через постійне систематичне навчання на місцях. Отже, методична робота – важлива складова системи неперервної освіти педагогічного колективу регіону, яка дозволяє створити необхідні умови для постійного поповнення знань, творчого розвитку особистості педагога та

здійснення переходу від освіти до саморозвитку та самоосвіти. Ефективне використання сучасних ІКТ дозволить створювати, наповнювати та раціонально використовувати інформаційні ресурси суспільства, формуючи таким чином і вчителя, і учня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Биков В. Ю. Освітні системи із забезпечення рівного доступу до якісної освіти впродовж життя [Електронний ресурс] / В. Ю. Биков, І. М. Ромашко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – № 48. – Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/em8/emg.html>. – Назва з екрана.

2. Васильченко Л. В. Дистанційне навчання: науково-методичне забезпечення; інформаційний простір навчального закладу / Л. В. Васильченко, В.Л. Шевченко. – Х. : Основа, 2009. – 208 с. – (Б-ка журналу «Управління школою»; вип. 1 (73)).

3. Гуменюк В. В. Інформаційне забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 / В. В. Гуменюк. – К., 2001. – 20 с.

4. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент: цільове управління персоналом організацій : навч. посіб. / Г. А. Дмитренко. – К. : МАУП, 2002. – 192 с.

5. Про затвердження Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/2411/print/.

Дата надходження до редакції: 16.11.2012 р.